

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De casib[us] in q[ui]b[us] videt[ur] esse vsura [et] no[n] est. Sermo. CXXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

ante: vel participatōe puenitū gregis: sic tñ
 q dñs retinet sibi periculū predictoz captū.
 In tali quidē ptractu non est vsura: quia in eo
 nulla interuenit ratio mueri. Secus autē esset
 si dñs sibi periculū nō retineret: sed pductoz
 impuraret: qz tñc cōracc⁹ illicitus esset. ¶ Ex
 premiffis ergo per qñcautū sit viticis ecclē
 sic autē alijs vaccas ecclēaz locare pauperibz
 sub annua pensione: totū damnū refundēdo i
 eos quibz vaccas locant: vt si moriat aliā sub/
 stituar: z inde precū prius solutū p soluat. qd
 em aliud tales agūt qz q hmōi vaccas sine fit
 neid est ppetue viuere volūt. Secus est si da/
 mnū eo mō quo supra dictū est E. distinat. vt
 si ex natura ipe locas p soluat: si ex fortuna aut
 casu vterqz. si ex negligētia ipse cui vacca da/
 ta est solus sustineat. Unde z datio hmōi vac/
 carū magis dici potest muerū qz locatio. Et p
 psequēs vsura si damnū rāsfundat solū in cū
 cui datur zc. Rogem⁹ g deum vt in hmōi va/
 rietate casuū vsurarioz nobis succurrat qre/
 nus queratiōi cōsona sunt agamus, z penas
 vsuraz euadam⁹ Amen.

De casibz in qbz videt esse vsura
 z nō est. Bermo. CXXII.

Radix oim maloz

est cupiditas. j. Timo. vi. In pceden
 tibus sermonibz audistis de mulcis con
 tractibz vsurariis: z quō vsura pncipaliter sit
 ratioe mueri veri vlt interpretati. Tandē d soc
 cidis in aialibz minus z magnis: quō fiant lici
 re z illicite. Nunc psequēter dicere cogitauit de
 casibz in quibz videt esse vsura z nō est: ne for
 re quis p ignorantia talū z erroneā pscientiā
 se dicitur in pena auaritia sine cupiditē pparatā
 cum ipa auaritia radix sit oimū maloz. Pro
 gratia Ave maria. Radix oimū maloz ē cu
 ¶ In pnti sermōe videndū erit (p dicitas.
 de casibz in quibz liceat accipe vltra sortem qd
 prima facie apparet multis nunqz esse licitum
 Pro intellectu dicēdoz z eoz q in pcedentibz
 sermonibz dicta sūt. Considerandū est quid sit
 fors. Unde fm Alexandrū lom. Sors accipit
 duobz modis: Prio sumit pro signo distincti
 uo rez. sicut Prover. xvi. in fine Salomō ait.
 Sortes mittunt in signum. Et Nūeri. xxxij.
 Dedit vobis terrā in possessionē quā diuideris
 sorte. Et itez ppheta ait in Psal. Sup vestem
 meam miserū sortem. ¶ Secdo modo sors su
 mit p re iuste possessa in diuisione vtz aliquaz
 possessionū. Et h modo Nūeri. xxxij. vocant
 possessiones filioz israel sortes. Ex quo p q
 res iuste possessa fors merito appellat. vñ ver/
 sus. Sors notat euentū: signat quoqz fors ca/
 pitale. Tertio modo z magis pprie potest dici
 fors qntitas mueri data explicitē vel implici
 te. Vel fors est capitale creditoris expressi vel
 palliari: quia vsura esse nō potest nisi circa sor

tem in capitali rerum mutabilitū. Accipiendo
 g sortem hoc modo in ptractu ptingit esse vsu
 ram: vel nō esse ex hoc q aliqd accidit sorti vel
 est de sorte. Nam si aliqd accidit sorti vsura ē.
 Verbi gratia. si aliqz possedit aliquā domū vlt
 fundū fructus inde exerescēs de sorte est: nō
 accedit sorti. Unde siqz iusto precio emat ali/
 quā rem/res ipsa porrat secū sorte suam. Et si
 aliqua exerescētia inde puenit: est adem d sort/
 te. Eodē quoqz modo i locatiōe ptingit. Eōmō
 datū vero si remaneat i sua natura non recipit
 exerescētiā sortis: sed mag⁹ in alios ptractus
 transit. sicut p qz sup fmōe. cxv. A. B. Et sic rā/
 eundo lucrū inde habitū fit de sorte. p ptea n
 cadit ibi vsura. in muerio autē semp exerescētia
 est extra sortem. Proinde qz accidit sorti mini
 me licitū est aliquā exerescētiā ratioe mueri
 acceptare. est non liceat accipe ratioe sortis nisi
 qd est de sorte. Et hoc aut ortum habet q in re
 pignozata fruct⁹ debēt cōputari i sortem. alie
 est in vsura. in re autē vedita nō sic. Qd autē tes
 neat homo cōputare fruct⁹ in sorte quādo da/
 ra pecunia recipit rem titulo pignoz⁹ clare p
 extra de vsuris. c. j. r. ij. z c. qñtus. Et his p q
 qz in muerio lucrū accidit sorti: ideo nō licz
 accipe exerescētiā ipsi⁹ ratioe mueri. p ptea
 omēs doctores pcordāt in hoc q i muerio non
 liceat accipe vltra sortem. Et q solū in ptractu
 mueri veri vel interpretati z nō i alio cadit vsu
 ra. sicut sup sermōe. cxv. A. B. dicitū est. ¶ Ex
 his itez p qz q mueriātes sup castris z villis z
 illa in pign⁹ recipiētes: fructusqz inde petitiō
 res sūt veri vsurarij dūmō vltra sortem id est
 vltra mueriū darum aliqd percipiūt signāter
 defalcatis laboribz z expensis necessarijs p cu/
 stodia aut cultura vel pseruatōe talū rerum i
 pignozataz. ¶ Premiffis g his q dicta sunt
 queri pōt vtrū in aliquo casu de facto liceat re
 cipere vltra sortē. id ē vtrū i aliq casu ptractus
 vsurari⁹ sit pcessus vel pmissus a iure: Ad h ē
 simpliciter dicendū q nō: nisi forte loqmur d p
 missiōe pmo mō dicta sup sermōe. cxvij. f. h.
 fm quā pmissiōe ius civile pmittit vsuram.
 Habs em se ius civile vniformit affirmatiue
 ad omēs vsure casus: qz in omni casu fm illaz Jus ciu
 pmissiōe: vsuram pmittit. Jus vero natura/ se
 le diuinū atqz canonicū se habēt vniformit ne
 gatiue ad omnes vsurarios casus: qz in nullo Jus nāle
 casu aliq de triplici modo pmissiōis. vt sup s: diuinū
 mōe. cxvij. dicit: vsuram pmittit. nam pari ra candicū
 tiōe qua phibent eam i vno casu: in qlibet phib/
 bere dicunt cum de sui natura sit mala. p inde
 pari ratioe qua eam pcederēt in vno casu debe
 rent cōcedere vel pmittere in qlibet alio casu.
 qd parz esse falsum ex his q dicta sūt sermone
 cxvij. p totū. Et his igit p qz qz iproprie dici so/
 let q in tali vel tali casu aut i tali terra in tali
 ptractu pmittat vsura: quia i nullo casu breuif
 pmissa est. Unde quādo aliq casus ab vsura a
 doctoribz eximunt: nō est intelligēdū q i dicit

B
 Nota

E

Sors
 triplex

Am
 quod

De casibus usurariis

casibus committat usura: sed quia in eis prima facie aliquid simile occurrit usure: sicut in presentibus primo ne lacius apparebit. Huius sententia est Jo. an. in mercu. in regula peccatorum. in ar. iij. et in hoc etiam concordant omnes doctores. Circa hoc etiam est notandum quod secundum Alexan. lom. cum usura de se sit malum: sicut patet ex precedentibus. ideo remanere ipsa sub ratione illiciti et mali: nullo modo in ea dispensatio cadit. sic aperte patet extra de usuris. in. c. sup. eo. ubi Alexan. tenet dicit. Cum usurarius criminem veriusque testamini pagina detestetur super dispensatione aliqua fieri posse non videmus quia cum scriptura sacra prohibeat per alterum vitia mentiri. multo magis prohibendum est quis: ne etiam pro redimenda vita capere usurarum etiam mine involuat. Possent tamen aliqua circumstantia in tractatu a tali usure exercebant tollere vitia ratione: ita quod mutua sit tale mutui incrementum cum licitum fieret. Et hoc contingere potest multiplici ratione

D
Inre
merum
mutui
firmiter
rationibus

Inre
qd sit

E
Damni
emergens
de pro
casu

de pro
casu

de pro
casu

Ratione damni emergentis
Ratione lucri cessantis
Ratione debiti postulat
Primo ratio damni emergentis: id est ratio interesse potest quis sine vitio usure aliquid recipere ultra sortem. id est ratione interesse. Et est interesse quedam curatio damni secundum sanctum Thoma. q. ii. q. lxxvii. arti. ii. in solutione prime rationis Interesse est recompensatio damni. Innocentius. ac in apparatus de sen. exco. sacro. inquit quod interesse est curatio damni: quod idem est. Et circa hoc quod potest vitium per interesse. i. per occurrere damno vitando pacisci licet aliquando ultra sortem: Et dicendum est quod hoc pacisci potest per interesse damni emergentis. Et hoc tripliciter. Primo per damnum presentis. Secundo per damnum presentis. Tertio per damnum de futuro. Primo quidem pacisci potest homo per interesse damni emergentis de presentis. Et hoc ponunt sex casus. Primo casus est: cum fideiussor per debitorum defectum copulsus est: forte quod iuravit creditor solvere usuram et capitale: tunc quidem de debitorum habuit repetere potest a debitorum: quod suavit de debitorum indenis. et de fideiussor. c. i. et de fo. rpe. c. fi. li. vj. quod totum hoc interesse creditoris est. ff. magna. si fideiussor. ff. de adm. re. ad ci. pri. l. ii. §. vlt. cum concordat sanctus Thoma. Ray. et Alexan. de ales. Sed de hoc casu diligentissime ac doctissime tractat Jo. an. in mercurialibus in regula pccati. de reg. iij. li. vj. Sed secundum Alexan. de Ales. recte adheret in tali casu non est usura: quia non intendit fideiussor accipere ultra sortem. Secundo casus est quando numerus sive mutuas incurrit damnum ex hoc quod iste qui accepit mutuum non reddidit in termino assignato. extra de fideiussor. puenit. debet enim mutuas servari indenis. Sed de hoc lacius infra dicitur ser. se. Tertio casus secundum aliquos est ratio de more. ut si debeas mihi centum ad certum terminum et in termino solvere non luiti: et oportuit me accipere pecuniam sub usuris: tenebris mihi solvere usuras illas si solui

cas. Quidam tamen dicunt hoc esse verum si primo servantur hec duo. Primum quod sibi dicere debeo si mihi meum non reddis oportet me recipere ad usuram: quia aliter non teneret. Secundo quod non possis aliter mutuo invenire nisi per usuram. Si vero non solvitur tenebris me liberare ab obligatione predicta. secundum Alexan. de Ales. Innocentius. Hostiensis. et Ray. Ad hoc etiam facit extra de fideiussor. c. puenit. et c. 69. ficutur. nec est in hoc interesse causa lucri captanda: sed causa damni vitandi. Secundum etiam Bal. C. de vfu. l. usuras. Pone quod emi a Petro lapides seu ligna: et similiter res ex quibus naturaliter non percipit aliquis fructus: et solvere precium accipit illud mutuo sub usuris et vendenti solvit: sed non tradidit mihi lapides seu ligna: sed fuit in mora. nunquam tenet reddere illas usuras? Dicendum quod sic sed tamen interesse. Et ad hoc habet textus ff. de act. emp. l. lucri. ricius. secundum viam lecturam. Et idem dicendum est in similibus tractatibus: puta in locatibus et reductibus. Quartus casus est cum vendo tibi predictum et trado tibi illud atque inde percipis fructus: et tamen ad certum minum precium mihi non solvisti. Hoc supposito sito potero elapso termino repetere usuram: cum fructus rei vendite facias tuos: tamen non mihi solvisti: hunc casum ponit Glo. in. c. 69. quod situs. extra de usuris. et ait: quod hic non accipit aliquid sicut usura sed sicut interesse. xiiij. q. iij. qm. Et quando dicitur quod usura est quicquid accidit sortem: intelligi habet in mutuo. Et quando aliquid exigit in fraudem usuram: aut quando ex pacto aliquid exigit: vel sit causa lucri et non damni vitandis non vitiosus est usura in dicto casu. Si et res etiam in pignus daretur mihi: possuz inde recipere fructus etiam si transgredar quantitate interesse. Nam licet talis res a venditore non possit peti: tamen fructus eius percipere potest postquam voluerit sua res detinet. Quintus casum ponit eadem glo. Verbi gratia. Si vendo tibi predictum tali pacto quod quoadcumque solvero tibi precium agrum quod mihi habi das: ager revertatur ad me. Ad hoc facit. C. de pac. inter emp. et ven. lib. ii. In tali casu emens lucri fructum si sit precium iustum: quando autem sit iustum vel non: lacius dixi super sermone. c. xij. per totum. Aboleri autem in hoc casu usure vitium propter venditionem rectam ad equitatem naturalis iuris: seu propter equitatem servatam inter ementem et vendentem. Sextus casus est in tractu locatibus: in quo licite percipit homo aliquid ultra sortem. i. ultra id quod datur. Et quare hoc in mutuo fieri non possit dicitur est super sermone. c. xv. l. Secundo homo licite pacisci potest per interesse damni emergentis de presentis. Et de hoc ponit casus etiam de usu. in. c. salubrit. ubi dicit. Sane generat ad fructus possessione: que sibi a socio suo pro numerata dote pignori obligat: coputandos in sortem non credimus compellendum. Et de hoc assignas causas subdit. Cum frequenter dote fructus non sufficiat ad onera matrimonij supposita: tunc enim traditio illorum reddituum non habet rationem mutui: sed

Revert

Damni
emergens
de presentis

Dub
circa h
casum

liber
de an
liber

J

potius quā dā recōpensatōez subleuatōis oneris cōiugal' q̄ pueniret ex dote soluta. Cū in terim stat. p vice r̄ q̄n p dote: ve sic fructus dotis marito cedant p̄ m̄imonij onera suppozanda. C. d. iure do. p oneribz. Sed ad h̄ q̄ maritus lucrifruer̄ rei dotalis requirit: q̄ sustineat onera m̄imonij. ff. de excep. doli. par. in pn. Jē opozet q̄ possessio rei dotal' tradita sit. ff. solu. ma. de divisiōe. Nam fructus q̄ ante m̄imonij receptū sūt: m̄lieri restituant: nec luero marito succedūt. ff. de vsu. videamus. §. anre. Alia quoq; causa de h̄ casu assignat ab Hosti. scz vr dros salua remaneat mulieri. Jē fm̄ q̄s dam si fructus superat onera m̄imonij nō pōt maritus percipere nisi q̄ntū se extendit m̄imonij onus: qz cessante causa cessat r̄ effectus: ex de ap. pel. in. e. cū cessante. aliter p̄rigeret casu p̄sumi Et sic m̄leū res publica in h̄ ledere. Sed ad verendū est: q̄ in h̄ casu non ideo abolet vsu: ra: qz fructus illi possessōis a genero percipiunt inuitu pecunie a socero suo decente. Sed qz gener onera m̄imonij portat: qd satis innuit in p̄allegata decretali. salubrit. Prop̄ea dicit pōt: q̄ dicit fructus a genero percipiunt i dāni sui recōpensatōe qd̄ ide sc̄q̄: p̄ pecunia dotalē ¶ Circa hūc casuz insurgūt dubia qdā. P̄io pone q̄ gener nō recepit pignus: sed cautione danda dote certa die. Et tēz ex pacto recepit certos den. p̄ libra. Nunq̄d cōm̄itit vsurarius dē q̄ nō. ar. i p̄dicto. c. salubrit. Tamē p̄m firmat Joā. an. ad ex. illū r̄ndēs: q̄ loq̄t̄ d̄ fructu submissio iudicio dei. Et ad rōnē rex. diē res spōderi p. c. ad n̄ras. in. fi. ex de dona. in vi. ce vro. p̄ quo bene fac qd̄ ibi leat̄ i vltima glosa ¶ Secō pone q̄ gener possessiōe sibi oblata cum iure qd̄ ibi habet p̄cedit alci sumā pecunie q̄ p̄missa fuit ei p̄ dote ab eo recepta. Nunq̄d talis receptiōe talem possessiōe poterit lucrifacere tales fructus: sicut poterat gener vsq; dum ei soluta fuerit pecunia antedicta: Dicit dū fm̄ Rodo. q̄ si gener aīo donandū trāffert totū ius qd̄ habet in pignore in talem. non p̄ p̄ter p̄rceptū pecunie quā accepit ab eo: s̄ p̄ amicicia r̄ affinitate: v̄ qz alias sibi p̄iunctus est. Et iste dat sibi pecuniā p̄pter gr̄az r̄ dilectiōe r̄ non p̄pter lucrifaciendos fructus: tunc q̄ dem non foret vsura: qz v̄ra ratio m̄eriti non est ibi. Abolet em̄ tunc in hoc casu vsure viciū qz gener gratis sibi concessit ius qd̄ in possessiōe habebat: ac per p̄sequēs sibi cond̄nat fructus: quos quidem ipse percipere potest. Si tū in pacum sit ductum q̄ gener numerant̄ pecuniam illam reddere teneatur si ipse voluit: vsura est si numerans pecuniam veller lucrifacere fructus: r̄ p̄pterca mutauit. ¶ Tertio etiam ponit: q̄ vir vendat alciū illos redditus pro p̄cio totius dotis mox sibi soluendo: sic q̄ sibi pater sponse dec post longum tempus emptori reddituum in p̄fatis iam dorem: non complicandō emptori reddi-

tus p̄ceptos in forem: tunc videbitur emptor vsurā cōm̄itit: qz nō pōt dici sic q̄ p̄pter subleuatōe oneris iugalis percipit redditus: illos: sic dicit pōt de marito sponse. Possit tū dicit: q̄ si ex amicicia sponse et absq; fraude vsure emit illos p̄dicto mō: q̄ vltra mille libras p̄us i emptōe dadas potit inde totū percipere q̄ntū ius r̄ possessio mille libraz dazaz p̄ualer iuri futu roz reddituū p̄ p̄les annos ascendenti vsq; ad mille libras in reglam r̄ formā superi dātā d̄ emptōe iure annuoz reddituū futuoz. r̄. an noz de q̄bz dixi s̄. ser. ex. R. 2. ¶ Quarto q̄ri pōt. Nunq̄d heredes mariti habebūt p̄uilegium mariti de q̄ i p̄mo casu superi dēm ē vicq; nō teneat p̄putare fructus in foret de possessiōe quā foret obligauit genero suo p̄ dote filie sue: si nō tenebat maritus: r̄ h̄ q̄d̄ diu relicta alere obligant: cū nō teneat restituere dote vsq; ad annū p̄mōre mariti. C. de re. vr. ac. l. vna. Dēm q̄ Joā. an. post Hostiā. i d̄ictō c. salubrit: p̄ illā rōnem q̄ reddit de onere iugali: arguit q̄ sic demū p̄rariū determinat: qz i h̄ casu rō est diu uersa ab illo. Nā heredes se statim possent ex p̄dite de m̄liere dādo illi pignus v̄ rem obligatā qd̄ nō p̄t maritus. Et qz soluto matrimonio de finit cēdos. Et fm̄ Bal. mutatiōe p̄sone muta tur p̄uilegiū q̄ntēs p̄sona imediata cā est i p̄i p̄p̄ ulegū. vr. C. de impo. lu. do. l. i. li. x. r̄ l. licita §. si. ff. de publi. ¶ Quinto ē talis qd̄ dē q̄ soluto m̄imonio mariti heredes obligant m̄liere p̄facā seu aliā possessiōe p̄ dote sua: qz nō habet v̄n soluat. nūq̄d fructus cōputabunt i foret dēm q̄ sic. ff. d̄ solu. licita. r̄ impurer sibi mulier: qz nō recepit i solutu. Nō ē em̄ eadē rō i p̄mo r̄ secō casu. Prop̄ea nō est idē ius: qz maritus sustinet m̄imonij onera r̄ nō vxor. Dē c. no. ber. anno. Hosti. r̄ Anto. de bur. i. ca. salubrit. Sic q̄ cauta m̄liere ne recipiat rē i obligatiōe: s̄z faciat decretū eā v̄l recipiat i solutu. ff. de re. gu. i. l. a. diuo. alioq̄n sic dēm ē fructus cōpurandi i foret. Et foret ēt possit dicit: q̄ si m̄liere nō ē sufficiens talē cautelā h̄iet nō sit sibi soluta dos p̄ inspellatōez legalē: debeat alimēta suscepra p̄ m̄liere cōputari in infesse n̄ solute dotis sua die: r̄ n̄ in foret. Et maxie si m̄liere aliunde non habet bona v̄ cōm̄itit r̄ p̄ingere solet. ¶ Circa iā dicta r̄ aliaz variāz opinionū m̄erito q̄ri p̄t. Vex doctoribz p̄rariātibz circa ali qd̄ agibiliū. r̄ agere fm̄ vnam opinionē sic absq; p̄cio moral' culpe: agere t̄o fm̄ aliā sit i dubio: r̄ si qd̄ agat fm̄ partē dubiā moralit' peccet. Alciū videt q̄ sic. iū illud Eccl. iij. Qui amat p̄c̄m̄ peribit illo. Cōtra qz tūc m̄liet est sent in dubio moral' culpe r̄ dānatōis eterne Dēm fm̄ Henri. de gand. i q̄libet suo: q̄ p̄mo p̄siderād' ē doctor stat: q̄les. l. inuētis i d̄eret m̄iatōibz suis. vrz. veraces seu mēdaces vel dubij s̄z mar' r̄ m̄in': qualis vite si veritatem amant facit v̄l h̄bo: qualiter instructi sunt de eis q̄ d̄eterminat: q̄ affectiōe mouent: q̄to etiam

Dubia circa hūc casum

Secō

¶ Circa

Damnū emergēs de p̄cis

R

R

Nota

Questio circa dos pro r̄tātes r̄. Rūis

D 4

De casibus dubiis usurarum

alias determinaverunt: vel amicitia eorum. qualia eo
silia de dicitur aut consuetudine suis in simili casu.
Secundo videnda sunt fundamenta eorum. et rationes
in sententiando in tali casu: quod sunt efficaciores
et expressiores auctoritates. Tercio consideranda
da est conditio auditorum. vix sic sine litterariis quod
possint discernere et comparare determinaciones
eorum: vel sine simplicibus quod operet fidei alteri addi
bere. Et vix verax pars doctorum sicis equaliter
nota. vel altera tamen. Si auditor est peritus: et
novit statum doctorum: quod sententiarum contra preceptum
losa hinc omnes bonas condiciones dicitur: vel plu
res quod aliter: rationes eius efficaciores et auctori
tates expressiores: si se exponit periculo mortaliter
peccat: quod contra dictam recte rationis comprobatur.
Si vero auditor est simplex: non potest discernere
inter doctores: et credit illos fidei dignos quod di
cunt dubia precepta: talis sic se exponens periculo non
peccat mortaliter: quod non reputat illud periculum sicut i
rei vitare. nisi esse tale quod foret de naturali iure vel re
gula fidei quod scire quibus obligat: quod tunc simpli
tatis vel ignorantia cum sit invincibilis non excusat.
Et per hoc per ad primum. Ad secundum nullum se in periculo mor
tal culpa nisi periculo contra conscientiam se exponat. hoc il
le. Tercio per hoc pacisci per incurre damni emer
gentis de futuro. Et de hoc ponantur aliquid casus.
Primo casus quod quis emit fructus alicuius castri sine
villae: quod licet factus perceptor de fructibus non re
net inde aliquid restituere: et hinc incertitudinis ratio
ne. ff. de here. vel act. vel l. cum hereditate. l. se.
f. m. Hosti. et archid. Tres alios casus ad hoc pri
marios vide s. ser. ex. o. p. q. Rogem quod de iure in
tanti dubiis et malis usurarum nos custodiat. p
ebim dominum nostrum Amen.

71

De acceptione vltra sortem ratione lucri cessantis.
Sermo. CXXIII.

Radix omnium malorum est

Cupiditas. j. Tim. vj. In precedenti
sermone de illa pessima radice cupi
ditatis audisti si forte aliquid casus dari possent in quibus
quis accipiendo vltra sortem excusaret a vicio
usure. Ubi etiam dicitur quod sit sortis ratio. Et tunc
dicitur est quod triplici ratione quis possit aliquid acci
pere vltra sortem. vix ratione damni emergentis. ro
ne lucri cessantis. et ratione debiti postulantis. sive
requerentis. Et quod tunc solus expeditus est primus me
bris. vix ratione damni emergentis. superest tunc
secundum. vix ratione lucri cessantis. et tandem de tertio
membris quod propea licitum sit recipere vltra sortem:
ut eradicet avaricia omnium malorum radice: tunc che
ma. Pro gratia Ave maria. Radix omnium
malorum est cupiditas. vbi supra

Et circa secundum membris vix ratione lucri cessantis.
Est aduertendum quod hinc etiam reducendum est ad in
ferre ad evitandum damnum mutuantis. Pro cu
ius intellectu ponende sunt tres rationes

Prima quod an contractus ille usurarius dicitur pos
sit quod quis tradit alteri centum ducatos mox in su

is domesticis necessitatibus expendendo: talis pa
cto: quod sicut similes centum ducati apud Jo
annem mercatorem lucrabunt vel pudent sic isti
lucrent vel perdant: Ad hoc dicitur est: quod a magnis
doctoribus casus ille in se dubius reputatur. Et ma
xime propter tria. Primo quod talis contractus in frau
dem usurarum invenisse videtur. Secundo quia sicut
per. lxxxvij. di. Efficax pecunia ex se sola mi
nime est lucrosa: nec valet nisi seipam: sed in
dustria mercantis sic per contractum negotiatione lucro
sa: sed nihil est hic tale. Tercio quod efficax est
quod de tribus est unum in hoc. Nam aut illa pecu
nia tradita est per modum mutui aut per modum
depositi: aut per modum capitalis vel. s. in per
sona tradentis emptionibus et venditionibus
trahitur. Primo si per modum mutui tunc
manifeste est usura: quia mutuum sicut ex pre
cedentibus patet: credit in dominum eius cuius nos
mine mutuum factum est: unde non debet lucrari neque
quod perdere nisi sibi ipsi. Secundo si per modum depoi
siti est sola ipsa reddi debet absque omni lucro:
quod non est ille qui tale depositum servavit remune
randus esset. Et tunc ex forma predicti casus patet
quod non est tradita per modum depositi. Tercio in
pacto esset: quod ille tenet eam sola in mercatio
nibus fideliter deponere. Nec quod vltima ratio for
titer probare videtur: quod pecunia sic tradita: non potest
habere rationem nisi mutui tamen. Et quod quibusdam
non indocte contractus illicitus esse videtur. Et huius
ius finis fuit Innocentius extra de usu. c. finali. Et
ibidem Joan. andree de idem. Secunda questio
an committat usuram is qui contractum ducatos
ex quibus erat mercator per se vel per alium: aut
aliqua quocumque lucrosa emptor: et sola pira
re et necessitate ac instanti amicitia sui procecos si
bi tradit: nihil aliud inde cupiens nisi solus id
quod inde probabile puenisset. Et hac sola de cau
sa sub forma precedentis contractus probatur pactum
secum: non quod ad semper: sed ad aliquid rationabilis
tempus. Ad hoc dicitur finis magnos doctores. quod
taliter contractus licitus esse videtur per eo quod non tradit
sibi solam simplicis pecunie rationem: sed etiam tra
dit sibi capitale suum. propterea merito potest et de
bet et sibi tenet tantum de capitali. Et de hoc quod li
cite sit contractus triplex ratio dari potest. Primo
enim licet hinc ratione equitatis et pietatis. Secundo ratione
indemnitatis. Tercio ratione utilitatis. Primo licet
hoc ratione equitatis et pietatis. Nam equum et pium est in
necessitate servare amico: insuper non est iniquum si
ratio capitalis: quia iste iam in expressa intentione et quod
si in facto habebat sibi servum indendum. Secundo
licet ratione indemnitatis. Nam sic infra apparet re
tor mutui vltra processum ipsi domino obligat quod illo
fuisse vltra tantum capitali suo ita quod respectu tal
tunc assumit rationem capitalis: quod nullus ex
mutuo merces. Tercio licet ratione utilitatis
Nam extra de usu. in cap. naviganti. dicitur.
quod qui pannum vel granum: vel alias mer
ces vendit ut amplius quam valeant in certo terminis

Casus ille
dubius est
propter tria

triplex
ratio

B

C

Triplex
ratio ille
contractus
licitus